

Wstęp

W dobie kryzysu gospodarczego nie każdego stać na sfinansowanie procesu rozpoczęcia działalności gospodarczej. Wręcz rosnące bezrobocie powoduje, że trudne staje się zapewnienie nawet podstawowych potrzeb człowieka. Część osób zмага się z długotrwałym pozostawaniem bez pracy. Między innymi dla takich osób pomoc ze środków publicznych może być sposobem na uporanie się z problemami. Dotyczy to często także absolwentów różnych szkół, którzy z powodu braku doświadczenia nie mogą znaleźć zatrudnienia. Dla takich osób bardzo dobrym wyjściem jest staranie się o dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Celem badania jest próba dokonania oceny skuteczności instrumentu aktywnej polityki rynku pracy, jakim jest przyznanie jednorazowo osobom bezrobotnym środków na podjęcie działalności gospodarczej w latach 2010-2012 na przykładzie PUP w Koszalinie.

W opracowaniu postawiono tezę, iż środki z Funduszu Pracy PUP w Koszalinie przyznawane na rozpoczęcie działalności gospodarczej osobom bezrobotnym są skutecznym i efektywnym instrumentem aktywnej polityki rynku pracy.

Przy ocenie wspomnianej skuteczności posłużono się wewnętrznymi dokumentami, sprawozdaniami pochodzącymi z PUP Koszalin i WUP Szczecin oraz opracowaniami MPiPS. W badaniu wykorzystano wskaźniki efektywności zatrudnieniowej i kosztowej.

Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej jako aktywna forma przeciwdziałania bezrobociu – zasady udzielania środków z Funduszu Pracy na podjęcie działalności gospodarczej przez bezrobotnego

Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej to instrument rynku pracy skierowany do osób bezrobotnych zainteresowanych rozpoczęciem własnej działalności gospodarczej.

Aby móc starać się o dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej w Urzędzie Pracy, najpierw trzeba uzyskać status bezrobotnego. Osoba, która utraciła pracę lub z innego powodu nie jest nigdzie zatrudniona, powinna zgłosić się w celu dokonania rejestracji do powiatowego urzędu pracy, właściwego ze względu na zameldowanie w miejscu pobytu stałego lub czasowego. Do rejestracji niezbędne są dowód osobisty lub inny dokument tożsamości, dyplom, świadectwo ukończenia szkoły, kursów i szkoleń, świadectwo pracy oraz inne dokumenty niezbędne do ustalenia uprawnień, a także ewentualnie dokument stwierdzający przeciwwskazania do wykonywania określonych prac. Bezrobotnego wyłącza się z rejestru w przypadku utraty statusu bezrobotnego. Według rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 26 listopada 2004 r. w *sprawie rejestracji bezrobotnych i poszukujących pracy*¹, poszukującego pracy wyłącza się z rejestru w dwóch przypadkach: na wniosek poszukującego pracy,

¹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 26 listopada 2004 r., w *sprawie rejestracji bezrobotnych i poszukujących pracy*, Dz.U. nr 262, Warszawa 2004, art. 2-7.

w przypadku niestawienia się w powiatowym urzędzie pracy w okresie dwóch miesięcy od dnia ostatniego stawienia się.

Osoby, które chciałyby otrzymać jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, muszą jak już było wspomniane być zarejestrowane jako bezrobotne w powiatowym urzędzie pracy. Nie mogą one w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku odmówić bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, stażu, prac społecznie użytecznych, przygotowania zawodowego dorosłych, wykonywania prac interwencyjnych lub robót publicznych, ponieważ wiąże się to z utratą statusu bezrobotnego. Nie mogły otrzymać wcześniej z Funduszu Pracy lub z innych środków publicznych bezzwrotnych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Innymi warunkami do spełnienia są: nieprowadzenie działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, niebycie w okresie 2 lat przed dniem złożenia wniosku skazaną za przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu w rozumieniu Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny. A jeżeli chcą one uzyskać dofinansowanie na przystąpienie do spółdzielni socjalnej, to spółdzielnia, do której dana osoba ma zamiar przynależeć, nie może zalegać z opłacaniem w terminie składek i innych danin publicznych oraz nie może posiadać nieuregulowanych w terminie zobowiązań cywilnoprawnych. Trzeba także złożyć w powiatowym urzędzie pracy kompletny i prawidłowo sporządzony wniosek oraz przedstawić zabezpieczenie prawne na wypadek konieczności zwrotu dotacji².

Wysokość dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa, związanych z podjęciem tej działalności wynosi:

- w przypadku działalności samodzielnej do 600% przeciętnego wynagrodzenia (od 1.03.2013 r. obowiązuje kwota w wysokości 22.141,80 zł),
- w ramach tworzonej spółdzielni socjalnej do 400% przeciętnego wynagrodzenia,
- w sytuacji przystąpienia do istniejącej spółdzielni socjalnej do 300% przeciętnego wynagrodzenia³.

Wniosek o przyznanie jednorazowej dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej składa się na obowiązującym druku, który można pobrać ze strony internetowej urzędu pracy. Najważniejszymi informacjami, które trzeba podać wypełniając wniosek, są:

- kwota środków, o które się wnioskuje,
- przedmiot prowadzonej działalności gospodarczej oraz jej symbol zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności,
- podstawowe informacje o wnioskodawcy, a także dodatkowo informacje o jego doświadczeniu zawodowym,

² <http://www.pup.koszalin.pl>, 01.03.2013.

³ <http://www.mpips.gov.pl>, 01.03.2013.

- informacje o stanie przygotowania do rozpoczęcia działalności (istotne jest tu między innymi posiadanie lokalu, różnych środków trwałych, które są niezbędne do prowadzenia działalności, ale także umiejętności zawodowe),
- szczegółowa specyfikacja i harmonogram zakupów związanych z założeniem firmy,
- zabezpieczenia zwrotu dotacji w razie niedopełnienia warunków dofinansowania,
- oświadczenie o majątkowej wspólności małżeńskiej.

Na koniec podpisuje się oświadczenie, zawierające wszystkie warunki, które musi spełnić osoba starająca się o dofinansowanie.

Do wniosku należy dołączyć szereg załączników, które są niezbędne do prawidłowej oceny planowanego przedsięwzięcia oraz sensu jego finansowania i możliwości jego powodzenia. Według Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie załączniki te, to:

- analiza efektywności ekonomicznej przedsięwzięcia – biznesplan,
- dokumenty dotyczące lokalizacji przedsięwzięcia – akty notarialne, wstępne umowy dzierżawy lokalu,
- aktualne uprawnienia, uzgodnienia, pozwolenia, szkolenia wymagane przy podejmowaniu działalności gospodarczej,
- dokumenty dotyczące przebiegu stażu pracy – świadectwa pracy, dokumenty dotyczące wcześniej prowadzonej działalności, potwierdzające kwalifikacje oraz zdobyte doświadczenie zawodowe,
- wstępne umowy lub listy intencyjne dotyczące współpracy,
- inne niezbędne opinie, uzgodnienia wymagane do rozpoczęcia proponowanej we wniosku działalności, mogą to być opinie Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, Straży Pożarnej, itp.,
- informacja o otrzymanej pomocy publicznej i pomocy *de minimis* w roku bieżącym oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat,
- w przypadku bezrobotnych przystępujących do spółdzielni socjalnej pisemne zobowiązanie spółdzielni socjalnej o zamiarze przyjęcia bezrobotnego jako członka spółdzielni po wniesieniu wpłaty w wysokości określonej w tym zobowiązaniu, dodatkowo oświadczenie spółdzielni socjalnej o niezaleganiu z opłacaniem składek i innych danin publicznych, nieposiadaniu nieuregulowanych w terminie zobowiązań cywilnoprawnych oraz oświadczenie, że spółdzielnia nie znajduje się w stanie likwidacji,
- oraz inne dokumenty mogące mieć wpływ na rozpatrzenie wniosku.

O uwzględnieniu bądź odmowie uwzględnienia wniosku o przyznanie ze środków Funduszu Pracy dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub założenie bądź przystąpienie do spółdzielni socjalnej starosta powiadamia bezrobotnego, w formie pisemnej, w terminie 30 dni od dnia złożenia kompletnego wniosku. Decyzja zostaje podjęta po zapoznaniu się z opinią komisji do spraw opiniowania owych dokumentów. Komisja dokonuje najpierw oceny prawnej wniosku. Dopiero pozytywnie oceniony wniosek pod względem formalnym zostanie oceniony pod względem merytorycznym.

Według rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 kwietnia 2009 r. *w sprawie dokonywania refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania bezrobotnemu środków na podjęcie działalności gospodarczej*⁴, komisja dodatkowo przeprowadza rozmowę z wnioskodawcą na temat planowanej działalności.

W celu zapewnienia dotrzymania warunków umowy i właściwego wykorzystania środków, Urząd Pracy uzależnia ich udzielenie od przedstawienia przez bezrobotnego odpowiedniego zabezpieczenia zwrotu w odpowiednich formach. Do najczęściej stosowanych form zabezpieczeń należą: poręczenie cywilne – czyli żyranci, osoby trzecie, weksel z poręczeniem wekslowym – weksel in blanco wraz z umową wekslową, gwarancja bankowa, zastaw na prawach lub rzeczach – inaczej mówiąc zabezpieczenie własnym majątkiem, blokada rachunku. W każdym Urzędzie Pracy wymagania odnośnie do zabezpieczenia spłaty dotacji są inne. Jednak zawsze warto pytać o alternatywne formy zabezpieczania dla poręczenia cywilnego.

Przyznane środki finansowe mogą być przeznaczone na zakup środków trwałych, urządzeń, maszyn, materiałów, towarów, usług i materiałów reklamowych. Nie mogą być przeznaczone na udziały w spółkach, działalność sezonową, zakup ziemi i innych nieruchomości, remont, adaptację lokalu, w którym będzie prowadzona działalność gospodarcza, jak również nie mogą być przeznaczone na podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz opłaty leasingowe, pokrywanie kosztów dzierżawy, reklam medialnych, danin publicznych i innych opłat administracyjnych.

Urząd pracy monitoruje sposób realizacji umowy o przyznanie dotacji. Kiedy bezrobotny ma problem z wypełnieniem warunków umowy, może zostać zmuszony do zwrotu otrzymanej wcześniej dotacji.

Osoba, która otrzymała dotację, z pewnością w ciągu roku od jej przyznania zostanie odwiedzona przez pracownika urzędu pracy. Urzędy nie ustalają sztywnych terminów kontroli. Zwykle w pierwszej kolejności odwiedzane są osoby, które miały kłopoty z rozliczeniem się z otrzymanych pieniędzy. Mogły to być na przykład za późno złożone faktury czy zmiana przedmiotu zakupu. Kontrola nie jest jednak zaskoczeniem. Urzędnik umawia się telefonicznie z prowadzącym firmę na konkretny termin, podając dzień i godzinę wizyty. Wizyta ma na celu skonfrontowanie przedstawionych dokumentów rozliczeniowych ze stanem faktycznym oraz stwierdzeniu, czy deklarowana działalność jest prowadzona.

Dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej jako aktywna forma przeciwdziałania bezrobociu to jedno z wielu narzędzi Funduszu Pracy. Urząd Pracy bardzo aktywnie stara się umożliwić bezrobotnym podjęcie zatrudnienia. Realizacja pomysłów na własny biznes jest niezwykle istotna z punktu widzenia zapewnienia zatrudnienia nie tylko danej starającej się

⁴ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 kwietnia 2009 r., *w sprawie dokonywania refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania bezrobotnemu środków na podjęcie działalności gospodarczej*, Dz.U. nr 62, Warszawa 2009, art. 7-8.

o dofinansowanie osobie, lecz także innym, którym może ona w przyszłości umożliwić podjęcie pracy we własnej firmie.

Wysokość środków na dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz zainteresowanie ich pozyskaniem

Osoby bezrobotne, które długo nie mogą znaleźć pracy, coraz częściej decydują się na ryzyko podjęcia działalności gospodarczej. Praca na własny rachunek staje się bardziej atrakcyjna mimo wszystkich obowiązków i stresów, które za sobą niesie. Tym bardziej że w ostatnich latach coraz łatwiej otrzymać pomoc w stawianiu pierwszych kroków. Pomaga to i mobilizuje osoby bezrobotne do działania.

Tabela 1 pokazuje wysokość środków na dofinansowanie inicjatywy podejmowania samozatrudnienia przez bezrobotnych. Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie na przestrzeni badanego okresu otrzymywał środki różnej wysokości na realizowanie tego zadania. Można zaobserwować, że największe dokapitalizowanie funduszu na wspomniany instrument polityki pracy zostało dokonane w latach 2010 oraz w 2012 (91,33% w stosunku do roku ubiegłego). Według stanowiska Ministerstwa Polityki Społecznej i Pracy, tak istotny przyrost wydatków na aktywizację bezrobotnych w latach 2009 i 2010 uzasadniony był kryzysem gospodarczym. W 2010 r. przyznano 4.242.900 zł, w 2011 r. ograniczono środki na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu przez co przedstawione wydatki dla 2011 r. stanowią 47,3% środków z 2010 roku. Dofinansowanie w 2011 r. wynosiło już tylko 2.008.000 zł przez co działalność gospodarczą założyły o 124 osoby mniej niż w roku wcześniejszym. Plan ustawy budżetowej na rok 2012 w zakresie wysokości jednorazowych środków na utworzenie działalności gospodarczej zakładał aż około 89% zwiększenie, przez co wynosił 3.803.700 zł. Dzięki tym środkom 193 osoby zarejestrowały działalność gospodarczą.

Zestawienia roczne sporządzane przez Powiatowy Urząd Pracy pokazują bardzo dokładny obraz korzystania z pieniędzy Funduszu Pracy.

Zainteresowanie tym instrumentem rynku pracy wynika w dużym stopniu ze zmiany przepisów w ZUS dotyczących podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek. W myśl tych regulacji osoby pierwszy raz podejmujące działalność gospodarczą oraz te, które mają minimum 5-letnią przerwę w prowadzeniu takiej działalności, przez okres 2 pierwszych lat jej prowadzenia płacą składkę w wysokości 30% podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne przewidzianą dla minimalnego wynagrodzenia.

Nie każdy, kto chce założyć działalność gospodarczą i posiada status osoby bezrobotnej, może być pewien, że uzyska dofinansowanie. Związane jest to z faktem, że złożenie prawidłowo sporządzonego wniosku wymaga od bezrobotnego wiele pracy. Trzeba bardzo dokładnie zaplanować całe przedsięwzięcie i sporządzić precyzyjny biznesplan. Te czynności nie są możliwe do wykonania bez posiadania fachowej wiedzy o rynku, na który planuje się wejść ze swoją działalnością. Właśnie dlatego warto skorzystać z usług firm,

które oferują usługi szkoleniowe w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej lub doradcy zawodowego w PUP. Urząd Pracy musi być pewien, że pieniądze są powierzane osobie, która zna chociaż podstawy funkcjonowania przedsiębiorstw na rynku i jest w stanie zapewnić ciągłość działalności przez racjonalne gospodarowanie.

Tabela 1. Wydatki Funduszu Pracy PUP w Koszalinie oraz liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w latach 2010-2012

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	Ogółem
Środki Funduszu Pracy	50161700	35974300	38361200	124497200
Środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	4242900	2008000	3803700	10054600
% wzrost/spadek	100%	47,3%	189,4%	-
Udział % wydatków poniesionych w PUP w wydatkach na rozpoczęcie działalności gospodarczej	8,5%	5,6%	9,9%	8,08%
Liczba osób, które złożyły wnioski o przyznanie dotacji	396	226	311	933
Liczba osób, które otrzymały dotację	226	102	193	521
Udział % bezrobotnych, którzy otrzymali dotację do ogólnej liczby wnioskodawców	57,07%	45,13%	62,06%	-
Średnia kwota dofinansowania (w zł)	18857,33	19686,27	19708,29	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie lata 2010-2012.

Nie wszyscy są w stanie spełnić wymagane przez Powiatowy Urząd Pracy wymagania i w związku z tym muszą pogodzić się z negatywną odpowiedzią. W 2010 r. 396 osób złożyło wniosek o przyznanie dotacji, a środki otrzymało 226 osób (57,07%). W 2012 roku z możliwości założenia własnej firmy skorzystały 193 osoby (62,06%) na 311 osób ubiegających się o środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, aż o 91 więcej niż w 2011 roku.

Dotacje wykorzystywane są na zakładanie różnego rodzaju działalności. Są to zarówno firmy należące do sektora usług, jak i do sektora handlu oraz produkcji. Według sprawozdań PUP Koszalin najliczniejszą grupę stanowią różnego rodzaju usługi. Można tu wymienić między innymi usługi:

- budowlane,
- w zakresie mechaniki,
- transportowe,
- księgowo, finansowe, ubezpieczeniowe,
- projektowe i w zakresie reklamy,

- doradztwa prawnego i gospodarczego,
- fryzjersko-kosmetyczne,
- gastronomiczne,
- tłumaczenia i kursy językowe,
- informatyczne,
- rekreacyjne, w zakresie fitness i zdrowia,
- krawieckie,
- stolarskie,
- inne.

Analizując zawarte umowy w latach 2010-2012 pod kątem rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej widać przewagę sektora usług nad handlem i produkcją. W porównaniu do 2010 r. procentowy udział dotacji udzielonych w 2011 r. w poszczególnych sektorach był prawie identyczny i przedstawia się następująco: na ogólną liczbę udzielonych w 2011 r. dotacji (102), na usługi podpisano 86 umów (84%), handel – 12 umów (12%), produkcję – 4 umowy (4%), natomiast w 2010 r. na 226 dotacji, na usługi podpisano 188 umów (83%), handel – 31 umów (14%), produkcję – 7 umów (3%). W porównaniu do 2011 r. procentowy udział udzielonych dotacji w 2012 r. w poszczególnych sektorach był na podobnym poziomie i przedstawiał się następująco: na ogólną liczbę udzielonych w 2012 r. dotacji (193), na usługi podpisano 145 umów (75%), handel – 27 umów (13%), produkcję – 21 umów (11%), natomiast w 2011 r. na 102 umowy, na usługi podpisano 86 umów (84%), handel – 12 umów (12%), produkcję – 4 umowy (4%). Od 2012 roku widać było znaczny wzrost liczby przyznanych dotacji w branży usług: informatycznych; rekreacja, fitness, zdrowie; fryzjersko-kosmetycznych; projektowych i w zakresie reklamy.

Niestety zdarza się, że umowy zostają wypowiedziane. W 2010 r. tylko jedna osoba musiała zwrócić przyznane środki, które wynosiły 18500 zł. Dotyczyło to dotacji udzielonej na podjęcie działalności usługowej w zakresie mechaniki pojazdowej. W 2012 r. natomiast dwie osoby, które pierwotnie zawarły umowy o przyznanie środków na podjęcie działalności, przed jej podjęciem odstąpiły od realizacji umów.

Z powyższych rozważań wynika, iż uzyskanie dotacji wymaga spełnienia wielu wymogów zarówno formalnych, jak i merytorycznych, które często przewyższają możliwości bezrobotnych. W konsekwencji skutkuje to niskim udziałem osób, które pozyskały dotacje, w ogóle osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Koszalinie, co prezentuje tabela 2. Jednakże pozyskane wsparcie finansowe z PUP daje szansę na usamodzielnienie się bezrobotnych i może prowadzić do dużego sukcesu zawodowego i znacznej poprawy sytuacji materialnej osoby, która ową dotację otrzymała.

Tabela 2. Udział bezrobotnych, które otrzymały dotację na podjęcie działalności gospodarczej, w ogóle osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Koszalinie w latach 2010-2012

Lata	Liczba osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą ze środków FP	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą Miasta Koszalin	Udział środków FP w zakładaniu działalności gospodarczej
2010	226	17033	1,33%
2011	102	16330	0,62%
2012	193	18373	1,05%
Ogółem	521	51736	1,01%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie lata 2010- 2012 oraz Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując tabelę 2 można zauważyć, iż w latach 2010-2012 w ogólnej liczbie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Koszalinie znajdował się niewielki odsetek osób, które prowadzą firmę dzięki pozyskanym środkom z Funduszu Pracy. Stanowili oni zaledwie 1,33% – w 2010 r., 0,62% w 2011 r., i 1,05% w 2012 r. Największy udział dotowanych przedsiębiorców przypada na rok 2010. Powodem tego stanu była najprawdopodobniej wyższa kwota środków Funduszu Pracy, którą PUP w Koszalinie miał do dyspozycji w porównaniu do późniejszego okresu (patrz tabela 1). Łącznie od 2010 r. na podjęcie działalności gospodarczej przez bezrobotnych ze środków Funduszu Pracy przeznaczono 10.054.600 zł, przez co możliwość wsparcia otrzymało łącznie 521 osób z M. Koszalin. Stanowiło to jednak tylko 1,01% nowo zarejestrowanych osób fizycznych prowadzących działalność na przestrzeni lat 2010-2012.

Efektywność kosztowa i zatrudnieniowa dofinansowań na rozpoczęcie działalności gospodarczej

W celu określenia poziomu efektywności kosztowej i zatrudnieniowej dofinansowań na rozpoczęcie działalności gospodarczej, zdecydowano się na zaczerpnięcie metodologii wyliczania wskaźników efektywności z opracowania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej nt. „Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2010 roku”. Zgodnie z powyższym opracowaniem:

- efektywność zatrudnieniowa (tj. wskaźnik ponownego zatrudnienia)
 - to stosunek liczby osób, które po zakończeniu udziału w danym roku w określonej formie aktywizacji uzyskały w okresie do 3 miesięcy zatrudnienie, tj. wyrejestrowały się z powiatowego urzędu pracy lub jeżeli w okresie do 3 miesięcy od czasu zakończenia udziału w programach nie zarejestrowały się w powiatowym urzędzie

dzie pracy, do liczby osób, które w danym roku zakończyły udział w danej formie aktywizacji,

- efektywność kosztowa (tj. koszt ponownego zatrudnienia) - ustalono w wyniku podzielenia kwoty poniesionych wydatków w danym roku (kasowo) na daną formę aktywizacji przez liczbę osób, które po zakończeniu udziału w danym roku w danej formie aktywizacji uzyskały w okresie do 3 miesięcy zatrudnienie.

W nawiązaniu do interpretacji wskaźników efektywności, wyliczono efektywność zatrudnieniową i kosztową dofinansowań na rozpoczęcie działalności gospodarczej w latach 2010-2012. Wyliczenia te ilustruje tabela 3.

Tabela 3. Efektywność zatrudnieniowa i kosztowa dofinansowań na rozpoczęcie działalności gospodarczej ze środków Funduszu Pracy PUP w Koszalinie w latach 2010-2012

Lata	Udział % osób, które po zakończeniu udziału w programie zatrudnienia lub pracę (efektywność zatrudnieniowa)	Kwota wydatkowana z FP (koszt) na jedną osobę, która po zakończeniu udziału w programie uzyskała zatrudnienie lub pracę (koszt uczestnictwa) [zł] – (średnia kwota dofinansowania wg tabeli 1)	Kwota wydatkowana z FP (koszt) na jedną osobę uczestniczącą w programie (koszt ponownego zatrudnienia) [zł]
2010	99,56%	18857,33	18773,9
2011	100%	19686,27	19686,27
2012	100%	19708,29	19708,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowania MPiPS-01,02 „Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2010 roku” oraz sprawozdań z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie lata 2010-2012.

Aktywizacja w formie przyznania środków na podjęcie działalności gospodarczej charakteryzuje się 100% efektywnością zatrudnieniową w latach 2011 i 2012. Wynika to ze specyficznych uwarunkowań tej formy aktywizacji, określających, iż osoby, które otrzymały dotację na prowadzenie działalności gospodarczej, muszą ją kontynuować przez co najmniej rok od otrzymania grantu.

Wyjątek stanowi jedynie 2010 rok, kiedy wskaźnik efektywności zatrudnieniowej kształtował się na minimalnie niższym poziomie - 99,56%, co spowodowane było wypowiedzeniem jednej umowy przez PUP w Koszalinie na kwotę 18500 zł.

Przedstawione w tabeli wskaźniki efektywności zatrudnieniowej obliczone, wg zaproponowanej przez MPiPS metodologii nakazują ocenić dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej jako wyjątkowo efektywny instrument polityki rynku pracy biorąc pod uwagę tylko osoby, które uzyskały

dofinansowanie na firmę. Z kolei patrząc na ogół wnioskujących okazuje się, że w badanym okresie ową dotację otrzymało: 57,07% – w 2010 r., 45,13% – w 2011, 62,06% – w 2012 r. (tabela 1). Z danych wynika, iż kolejno 42,93%, 54,87% i 37,94% bezrobotnych starających się o wsparcie finansowe z FP zatrudnienia nie uzyskało. Na wahania procentowe udziału osób, które otrzymały dotację w stosunku do wszystkich chętnych, bezpośredni wpływ miała wysokość środków finansowych będących w dyspozycji PUP Koszalin w analizowanym okresie.

Zarówno w przypadku metodologii wyliczania wskaźnika efektywności zatrudnieniowej zaproponowanej przez MPiPS, jak i tej uwzględniającej ogół starających się o dofinansowanie na podjęcie działalności można uznać dotację jako efektywny instrument aktywnej polityki rynku pracy.

Analiza skuteczności dotacji byłaby niepełna bez zbadania efektywności kosztowej. Struktura efektywności kosztowej dotacji dla bezrobotnych realizowanych w M. Koszalin kształtowała się dość charakterystycznie na przestrzeni trzech analizowanych lat. Koszt ponownego zatrudnienia jednego beneficjenta tej aktywnej formy (wielkość grantu) zwiększał się z roku na rok, mimo wahań ogólnej wielkości środków na dotacje z FP będących w dyspozycji Urzędu. Z tabeli 3 wynika, iż w 2010 r. wyniósł 18773,9 zł na osobę, w roku 2011 – 19686,27 zł na osobę i był wyższy o 4,9% niż w roku 2010, zaś w 2012 r. kształtował się na poziomie 19708,29 zł na osobę, co oznacza wzrost o 0,1% w porównaniu do roku 2011.

W ramach analizy skuteczności i efektywności dotacji na podjęcie działalności gospodarczej ustalany jest również przeciętny koszt uczestnictwa, który wykazuje niewielką tendencję wzrostową. W 2010 r. wyniósł 18857,33 zł na osobę, w roku 2011 – 19686,27 zł na osobę i był wyższy o 4,4% niż w roku 2010, zaś w 2012 r. kształtował się na poziomie 19708,29 zł na osobę, co oznacza wzrost o 0,1% w porównaniu do roku 2011. Należy zauważyć, że pomimo dużych, corocznych wahań wysokości środków Funduszu Pracy przyznawanych na tę formę aktywizacji koszt w poszczególnych latach utrzymywał się na zbliżonym poziomie.

Podsumowanie

Każdy, kto zamierza rozpocząć działalność gospodarczą, powinien zdawać sobie sprawę z tego, że na uruchomienie jakiegokolwiek zakładu potrzebne są znaczne środki finansowe, którymi niekoniecznie dysponuje w chwili podjęcia decyzji o założeniu własnej firmy. Jeżeli osoba zainteresowana prowadzeniem własnego biznesu zarejestrowana jest w urzędzie pracy, to istnieje możliwość ubiegania się o dotację na uruchomienie własnej działalności gospodarczej z Funduszu Pracy.

Efektywność środków przyznawanych na podjęcie działalności gospodarczej w dużym stopniu zależy od ścisłego i systematycznego kontaktu między PUP a beneficjentami uczestniczącymi w tym procesie. Kluczową ro-

lę odgrywają tu zatem zarówno urzędy pracy, doradcy zawodowi, jak i osoby bezrobotne.

Zdefiniowanie samej efektywności i skuteczności dofinansowań na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz jej determinant nie stanowi większego problemu. O wiele trudniej jest tą efektywność zmierzyć. Warunkiem niezbędnym jest zatem wprowadzenie na terenie całego kraju spójnego systemu pomiaru opartego na tych samych wskaźnikach. Propozycja ujednolicenia wskaźników efektywności np. według metodologii opracowanej przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej pozwala na łatwe dokonywanie porównań między urzędami oraz dokładne i szybsze przeprowadzenie analiz.

W celu osiągnięcia wyższej efektywności środków przyznawanych na podjęcie działalności gospodarczej należałoby systematycznie zwiększać środki finansowe na ich realizację oraz liczbę uczestników, a także opracować system gwarantujący właściwy ich dobór. Efektywność można poprawić również poprzez wzmacnianie współpracy z pracodawcami np. poprzez pozukiwanie inwestorów na realizację pomysłów bezrobotnych oraz poprzez ciągłe usprawnianie usług doradztwa zawodowego. Pamiętać jednak należy, że nawet najbardziej efektywna polityka rynku pracy nie doprowadzi do całkowitej likwidacji niedostosowań między wielkością i strukturą podaży pracy i popytu na pracę. Może je jednak w dużym stopniu złagodzić, dlatego też warto podjąć taki wysiłek.

Bibliografia

Bank Danych Lokalnych GUS.

<http://www.mpips.gov.pl>, 01.03.2013.

<http://www.pup.koszalin.pl/>, 01.03.2013.

Opracowania MPiPS-01,02, *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2010 roku.*

Opracowanie nt. *Zasady udzielania środków z Funduszu Pracy na podjęcie działalności gospodarczej przez bezrobotnego*, Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie, Koszalin 2013.

Raport nt. *Informacja o działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie – rok 2010*, PUP w Koszalinie, Koszalin 2011.

Raport nt. *Informacja o działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie – rok 2011*, PUP w Koszalinie, Koszalin 2012.

Raport nt. *Informacja o działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie – rok 2012*, PUP w Koszalinie, Koszalin 2013.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 26 listopada 2004 r. w sprawie rejestracji bezrobotnych i poszukujących pracy, Dz.U. nr 262, Warszawa 2004.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 kwietnia 2009 r. w *sprawie dokonywania refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania bezrobotnemu środków na podjęcie działalności gospodarczej*, Dz.U. nr 62, Warszawa 2009.

Sprawozdania z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie lata 2010-2012.